

Оцінка рівня еколого-економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємства

М. Д. Домашенкоⁱ, В. Ю. Школаⁱⁱ, О. В. Кліменкоⁱⁱⁱ

У статті розроблено підхід до оцінки рівня еколого-економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємства в рамках концепції сталого розвитку. Даний підхід заснований на формуванні комплексного показника оцінки рівня еколого-економічної безпеки, який враховує значення потенціалу підприємства для ведення зовнішньоекономічної діяльності, рівень країнового ризику при виході на зовнішній ринок, рівень ринкових можливостей підприємства, який базується на комплексному вивченні системи «товар – ринок – споживач», а також рівень екологічності зовнішньоекономічної діяльності. Запропонована матриця зон економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності в рамках концепції сталого розвитку, яка передбачає виділення п'яти основних зон еколого-економічної безпеки і надає можливість наочно представити значення рівня еколого-економічної безпеки для прийняття управлінських рішень з метою мінімізації еколого-економічних ризиків.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, еколого-економічна безпека, економічна безпека, рівень екологічності, сталий розвиток.

УДК 339.944:005.52:351.863

JEL коди: F14, F43, Q50, Q51

Вступ. Згідно концепції сталого розвитку підприємства при здійсненні господарської діяльності повинні орієнтуватися не тільки на високі показники економічної ефективності, але й враховувати вплив на навколишнє середовище, що є одним з найважливіших критеріїв прийняття управлінських рішень. Криза, процеси глобалізації економіки, зміна структури і засад функціонування ринків, деформація навколишнього середовища вимагають від підприємств перегляду багатьох фундаментальних принципів господарювання, вироблення нових правил виходу на зовнішні ринки збуту, що супроводжується високим рівнем ризику. У зв'язку з цим важливе значення набуває оцінка рівня економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД), складові якої повинні враховувати внутрішній потенціал підприємства, рівень ризику, рівень ринкових можливостей і рівень екологізації ЗЕД, за результатами якої визначається доцільність ЗЕД з урахуванням впливу на навколишнє середовище.

Постановка проблеми. Згідно концепції сталого розвитку, підприємства при здійсненні господарської діяльності повинні орієнтуватися не тільки на досягнення високих показників економічної ефективності, але й враховувати вплив на навколишнє середовище, що є одним з найважливіших критеріїв прийняття управлінських рішень. Сучасний кризовий стан, процеси глобалізації економіки, зміна структури і засад

ⁱ Домашенко Марина Дмитрівна, кандидат економічних наук, асистент кафедри економічної теорії Сумського державного університету;

ⁱⁱ Школа Вікторія Юріївна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економічної теорії Сумського державного університету;

ⁱⁱⁱ Кліменко Ольга Вікторівна, кандидат економічних наук, старший викладач кафедри економічної теорії Сумського державного університету.

функціонування ринків, деформація навколишнього середовища вимагають від підприємств перегляду багатьох фундаментальних принципів господарювання, вироблення нових правил виходу на зовнішні ринки збуту, що супроводжується високим рівнем ризику.

У зв'язку з цим важливого значення набуває оцінка рівня еколого-економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД), складові якої повинні враховувати внутрішній потенціал підприємства, рівень ризику, рівень ринкових можливостей і рівень екологізації ЗЕД, за результатами якої визначається доцільність ЗЕД з урахуванням впливу на навколишнє середовище.

Для оцінки стану економічної безпеки підприємства вчені пропонують різні методи, які певною мірою можуть бути застосовані для визначення стану еколого-економічної безпеки ЗЕД машинобудівного підприємства.

Серед існуючих методів оцінки стану економічної безпеки найбільш вагомий внесок зробили такі вчені, як С. М. Ілляшенко [1], Р. С. Квасницька та І. О. Доценко [2], Л. І. Донець та Н. В. Ващенко [3] та інші. Проте, аналіз даних методів оцінки економічної безпеки підприємства показав, що у жодному з них не враховується вплив ЗЕД.

Розробка підходу до оцінки рівня еколого-економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємства дозволить комплексно підійти до питання забезпечення еколого-економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємства, який включає розробку стратегій та інструментів забезпечення достатнього рівня безпеки підприємства.

Метою даної роботи є оцінка рівня еколого-економічної безпеки ЗЕД підприємства в контексті сталого розвитку. Для досягнення даної мети поставлені такі завдання: розробка підходу до формування комплексного показника оцінки рівня еколого-економічної безпеки ЗЕД і на підставі отриманих даних формування матриці зон еколого-економічної безпеки ЗЕД підприємства.

Результати дослідження. Для комплексного урахування внутрішніх і зовнішніх факторів, що впливають на безпеку підприємства при виході на зовнішній ринок, запропоновано комплексний показник оцінки рівня еколого-економічної безпеки ЗЕД підприємства Y_{kj} :

$$Y_{kj} = f(I, P_k, D_j, V), \quad (1)$$

$$I, P_k, D_j, V = \begin{cases} 1, \text{ якщо } I, P_k, D_j, V \geq I_{\text{дост}}, P_{k \text{ дост}}, D_{j \text{ дост}}, V_{\text{дост}}, \\ 0, \text{ якщо } I, P_k, D_j, V < I_{\text{дост}}, P_{k \text{ дост}}, D_{j \text{ дост}}, V_{\text{дост}} \end{cases} \quad (2)$$

де I – рівень потенціалу підприємства; P_k – рівень країнового ризику країни; D_j – рівень ринкових можливостей підприємства для здійснення j -го виду діяльності; V – рівень екологізації; $I_{\text{дост}}, P_{k \text{ дост}}, D_{j \text{ дост}}, V_{\text{дост}}$ – достатні значення показників I, P_k, D_j , (табл. 1 області достатнього значення показника виділені затемненням).

Значення показника I пропонується визначати за формулою

$$I = \sum_{i=1}^n B_i \times \frac{F_i}{G_i} \quad (3)$$

де B_i – коефіцієнт вагомості i -ї складової безпеки; F_i, G_i – відповідно фактичне і достатнє значення i -ї складової безпеки; n – кількість складових безпеки.

Таблиця 1 – Значення показників-індикаторів оцінки
 рівня еколого-економічної безпеки ЗЕД (власна розробка)

Рівень потенціалу підприємства I		Рівень країнового ризику, P_k		Рівень ринкових можливостей підприємства D_j		Рівень екологічності, V	
Значення	Характеристика	Значення	Характеристика	Значення	Характеристика	Значення	Характеристика
$0,95 \leq I \leq 1$	Абсолютно безпечний	$75 < P_k \leq 100$	Низький	$0,75 \leq D_j < 1$	Високий	$V \in [3n; 4n]$	Високий
$0,75 \leq I < 0,95$	Прийнятний	$30 < P_k \leq 75$	Середній	$0,5 \leq D_j < 0,75$	Середній	$V \in [2n; 3n]$	Вище середнього
$0,5 \leq I < 0,75$	Нестійкий						
$0,25 \leq I < 0,5$	Низький	$0 \leq P_k \leq 30$	Високий	$0 \leq D_j < 0,5$	Низький	$V \in [n; 2n]$	Нижче середнього
$0 \leq I < 0,25$	Неприпустимий					$V \in [0; n]$	Низький

Основні складові потенціалу I :

- фінансова (характеризує фінансову стійкість підприємства);
- виробничо-технічна (характеризує ефективність використання основних виробничих фондів підприємства);
- інтелектуально-кадрова (показує еф-ефективність використання трудових ресурсів);
- маркетингова (відображає стійкість підприємства на галузевому ринку);
- правова (характеризує ступінь захисту інтересів підприємства і його робітників);
- інтерфейсна (характеризує надійність взаємодії з контрагентами);
- інноваційно-технологічна (визначає технологічний потенціал підприємства);
- сировинна та енергетична (відображає забезпеченість підприємства сировинними та енергетичними ресурсами);
- екологічна (характеризує здатність підприємства здійснювати виробничу діяльність відповідно екологічними нормами).

Рівень країнового ризику P_k визначається на основі індексу БЕРІ, який розраховується методом експертних оцінок чотири рази на рік. До складу аналізованих частин показника входять: ефективність економіки; рівень політичного ризику; рівень заборгованості; доступність банківських кредитів; доступність короткострокового фінансування; доступність довгострокового позичкового капіталу; вірогідність настання форс-мажорних обставин; рівень кредитоспроможності країни; сума невиконаних зобов'язань з виплати зовнішнього боргу [1]. Значення даного показника для окремих країн наведені в табл. 2.

Для оцінки ринкових можливостей, D_j запропонована методика оцінки ринкових можливостей підприємства, заснована на комплексному вивченні системи «товар – ринок – споживач» (рис. 1).

Характеристика рівнів ринкових можливостей підприємства, виділених з використанням відповідної матриці (рис. 1), представлена в табл. 3.

Вимірюванням екодеструктивного впливу, на наш погляд, може бути зміна показника рівня екологічності (V), під яким пропонуємо розуміти комплексний показник, який інтегрує в собі екологічні характеристики впливу ЗЕД на навколишнє середовище, і відображає оцінку негативних наслідків ЗЕД.

Таблиця 2– Індекс країн за рівнем ризику (фрагмент)
(складено авторами за даними [1])

Місце у рейтингу	Країна	Індекс БЕРІ	Рівень ризику
1	Люксембург	100	Низький рівень ризику
2	Норвегія	98	
3	Швейцарія	98	
80	Росія	62,6	Середній рівень ризику
81	Молдова	62,2	
82	Туркменістан	61,7	
97	Україна	54,3	
166	Малаві	26,80	Високий рівень ризику
168	Еритрея	26,54	
185	КНДР	3,66	

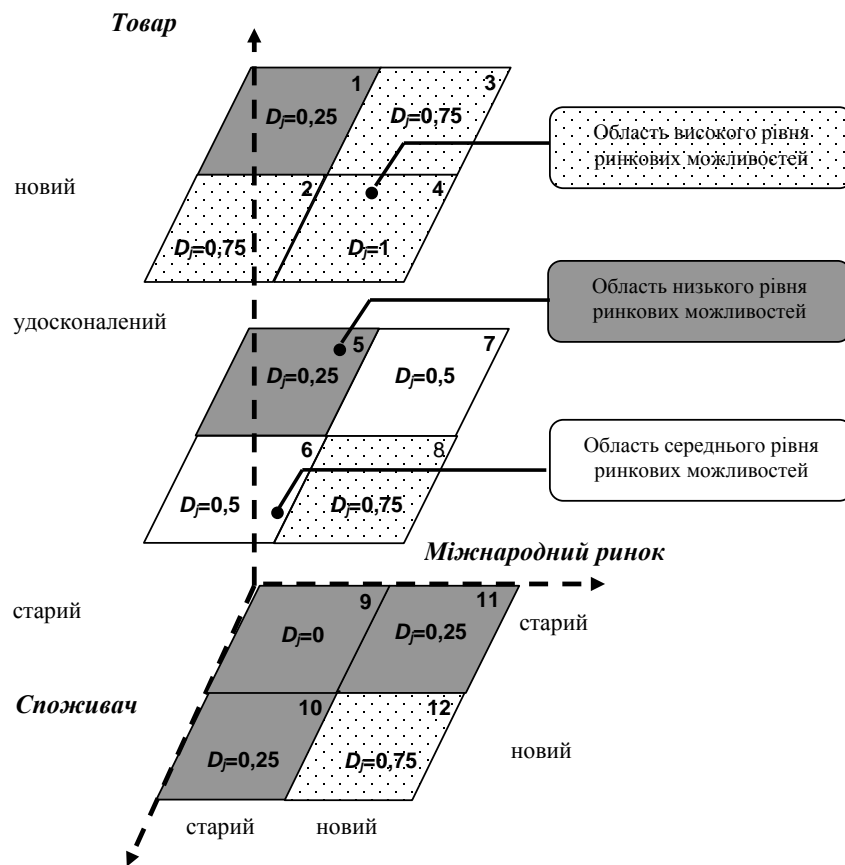

Рис. 1. Матриця рівнів ринкових можливостей підприємства (авторська розробка)

Таблиця 3 – Характеристика рівнів ринкових можливостей (складено авторами)

Характеристика	Область рівня ринкових можливостей		
	Високого	Середнього	Низького
	КвADRANT 2, 3, 4, 8, 12	КвADRANT 6, 7	КвADRANT 1, 5, 9, 10, 11
Мета збутової політики	Оптимізація збутової мережі за кордоном	Оптимізація та інтенсифікація збуту	Оптимізація збуту
Мета товарної політики	Розширення асортименту, базова інновація	Удосконалені модифікації, широкий модельний ряд	Ліквідація затоварювання
Мета політики просування	Переконання споживачів у необхідності купівлі продукції	Максимальна інформованість споживачів	Підтримка відмінних переваг продукції
Цінова стратегія	Встановлення ціни на рівні компенсації собівартості і договірних цін	Встановлення ціни на рівні компенсації собівартості, ковзних падаючих і договірних цін	Встановлення договірних цін, гнучких еластичних цін і пільгових цін

Для визначення рівня екологічності ЗЕД підприємства необхідно визначити інтервали кожного еколого-економічного показника, який зумовлює відповідний рівень.

Використання системи еколого-економічних показників, що характеризують наслідки (результати) впливу на навколишнє середовище, дозволяє проводити контроль і завчасно ліквідувати відхилення від нормативних значень (наприклад, ГДС, ГДК, міжнародних стандарти якості), а також приймати обґрунтовані рішення щодо виробництва та просування товару на зовнішньому ринку.

Інформацію щодо еколого-економічної складової ЗЕД пропонуємо представляти у вигляді сукупності бінарних значень показників (табл. 4). Кількісну характеристику рівня екологічності ЗЕД V визначаємо наступним чином:

$$V = \sum_{i=1}^m S_i + \sum_{j=m+1}^n S_j \quad (4)$$

де $S_i = \sum_{l=1}^4 b_{il}$ – кількісна оцінка результатів проведення горизонтального аналізу рівня

екологічності ЗЕД в розрізі показників, що характеризують внутрішні фактори дії (безпосередньо залежать від діяльності підприємства), $i \in [1; m]$; m – кількість показників, що характеризують внутрішні фактори впливу; n – кількість показників, що характеризують внутрішні та зовнішні фактори впливу; b_{il}, b_{jl} – значення бінарних характеристик у розрізі аналізу показників, що характеризують i -й внутрішній та j -й

зовнішній чинники впливу в межах l -го виду екодеструктивного впливу, $l \in [1;4]$; $S_j = \sum_{l=1}^4 b_{jl}$ – кількісна оцінка результатів проведення горизонтального аналізу

рівня екологічності ЗЕД в розрізі показників, що характеризують зовнішні фактори впливу (що не залежать від діяльності підприємства, але впливають на прийняття рішення), $j \in [m+1;n]$. На основі отриманої кількісної характеристики рівня екологічності ЗЕД визначається рівень впливу ЗЕД на навколишнє середовище (див. табл. 1).

Таблиця 4 – Бінарні значення еколого-економічних показників ЗЕД (авторська розробка)

Показник, K	Бінарне значення показника				Сума
	низький рівень екодеструктивного впливу	рівень екодеструктивного впливу нижче середнього	рівень екодеструктивного впливу вище середнього	високий рівень екодеструктивного впливу	
Показники, які характеризують внутрішні фактори впливу					
K_l	$b_{l1} = \begin{bmatrix} 1 _{K_l \in [a_{l1}; a_{l2}]} \\ 0 _{K_l \notin [a_{l1}; a_{l2}]} \end{bmatrix}$	$b_{l2} = \begin{bmatrix} 1 _{K_l \in [a_{l1}; a_{l3}]} \\ 0 _{K_l \notin [a_{l1}; a_{l3}]} \end{bmatrix}$	$b_{l3} = \begin{bmatrix} 1 _{K_l \in [a_{l1}; a_{l4}]} \\ 0 _{K_l \notin [a_{l1}; a_{l4}]} \end{bmatrix}$	$b_{l4} = \begin{bmatrix} 1 _{K_l \in [a_{l1}; a_{l5}]} \\ 0 _{K_l \notin [a_{l1}; a_{l5}]} \end{bmatrix}$	S_l
K_i	$b_{i1} = \begin{bmatrix} 1 _{K_i \in [a_{i1}; a_{i2}]} \\ 0 _{K_i \notin [a_{i1}; a_{i2}]} \end{bmatrix}$	$b_{i2} = \begin{bmatrix} 1 _{K_i \in [a_{i1}; a_{i3}]} \\ 0 _{K_i \notin [a_{i1}; a_{i3}]} \end{bmatrix}$	$b_{i3} = \begin{bmatrix} 1 _{K_i \in [a_{i1}; a_{i4}]} \\ 0 _{K_i \notin [a_{i1}; a_{i4}]} \end{bmatrix}$	$b_{i4} = \begin{bmatrix} 1 _{K_i \in [a_{i1}; a_{i5}]} \\ 0 _{K_i \notin [a_{i1}; a_{i5}]} \end{bmatrix}$	S_i
K_m	$b_{m1} = \begin{bmatrix} 1 _{K_m \in [a_{m1}; a_{m2}]} \\ 0 _{K_m \notin [a_{m1}; a_{m2}]} \end{bmatrix}$	$b_{m2} = \begin{bmatrix} 1 _{K_m \in [a_{m1}; a_{m3}]} \\ 0 _{K_m \notin [a_{m1}; a_{m3}]} \end{bmatrix}$	$b_{m3} = \begin{bmatrix} 1 _{K_m \in [a_{m1}; a_{m4}]} \\ 0 _{K_m \notin [a_{m1}; a_{m4}]} \end{bmatrix}$	$b_{m4} = \begin{bmatrix} 1 _{K_m \in [a_{m1}; a_{m5}]} \\ 0 _{K_m \notin [a_{m1}; a_{m5}]} \end{bmatrix}$	S_m
Показники, які характеризують зовнішні фактори впливу					
K_{m+1}	$b_{m+11} = \begin{bmatrix} 1 _{K_{m+1} \in [a_{m+11}; a_{m+12}]} \\ 0 _{K_{m+1} \notin [a_{m+11}; a_{m+12}]} \end{bmatrix}$	$b_{m+12} = \begin{bmatrix} 1 _{K_{m+1} \in [a_{m+11}; a_{m+13}]} \\ 0 _{K_{m+1} \notin [a_{m+11}; a_{m+13}]} \end{bmatrix}$	$b_{m+13} = \begin{bmatrix} 1 _{K_{m+1} \in [a_{m+11}; a_{m+14}]} \\ 0 _{K_{m+1} \notin [a_{m+11}; a_{m+14}]} \end{bmatrix}$	$b_{m+14} = \begin{bmatrix} 1 _{K_{m+1} \in [a_{m+11}; a_{m+15}]} \\ 0 _{K_{m+1} \notin [a_{m+11}; a_{m+15}]} \end{bmatrix}$	S_{m+1}
K_j	$b_{j1} = \begin{bmatrix} 1 _{K_j \in [a_{j1}; a_{j2}]} \\ 0 _{K_j \notin [a_{j1}; a_{j2}]} \end{bmatrix}$	$b_{j2} = \begin{bmatrix} 1 _{K_j \in [a_{j1}; a_{j3}]} \\ 0 _{K_j \notin [a_{j1}; a_{j3}]} \end{bmatrix}$	$b_{j3} = \begin{bmatrix} 1 _{K_j \in [a_{j1}; a_{j4}]} \\ 0 _{K_j \notin [a_{j1}; a_{j4}]} \end{bmatrix}$	$b_{j4} = \begin{bmatrix} 1 _{K_j \in [a_{j1}; a_{j5}]} \\ 0 _{K_j \notin [a_{j1}; a_{j5}]} \end{bmatrix}$	S_j
K_n	$b_{n1} = \begin{bmatrix} 1 _{K_n \in [a_{n1}; a_{n2}]} \\ 0 _{K_n \notin [a_{n1}; a_{n2}]} \end{bmatrix}$	$b_{n2} = \begin{bmatrix} 1 _{K_n \in [a_{n1}; a_{n3}]} \\ 0 _{K_n \notin [a_{n1}; a_{n3}]} \end{bmatrix}$	$b_{n3} = \begin{bmatrix} 1 _{K_n \in [a_{n1}; a_{n4}]} \\ 0 _{K_n \notin [a_{n1}; a_{n4}]} \end{bmatrix}$	$b_{n4} = \begin{bmatrix} 1 _{K_n \in [a_{n1}; a_{n5}]} \\ 0 _{K_n \notin [a_{n1}; a_{n5}]} \end{bmatrix}$	S_n
Рівень екологічності					V

Теоретично можливі 16 значень комплексного показника Y_{ni} , які відповідають 5 зонам економічної безпеки ЗЕД підприємства (табл. 5).

Значення комплексного показника $K_{nj} = (1;1;1;1)$ відповідає I зоні – зоні абсолютної безпеки, яка вказує на те, що всі складові показника знаходяться на достатньому рівні, і тому підприємство може безпечно займатися ЗЕД на обраному ринку з обраним видом діяльності.

Значення комплексного показника $K_{nj} = (1;1;1;0), (1;1;0;1), (1;0;1;1), (0;1;1;1)$ відповідає II зоні – зоні прийнятної безпеки, яка вказує на те, що один із складових комплексного показника оцінки рівня економічної безпеки ЗЕД перебуває на недостатньому рівні.

Таблиця 5 – Зони економічної безпеки підприємства (авторська розробка)

(I, P_k, D_j, V)				Рівень потенціалу підприємства, I			
				достатній		недостатній	
				Рівень країнового ризику, P_k			
Рівень ринкових можливостей, D_j		Рівень екологічності, V		достатній	недостатній	достатній	недостатній
				достатній	достатній	(1;1;1;1)	(1;1;1;0)
недостатній	достатній	(1;0;1;1)	(1;0;1;0)	(1;0;0;1)	(1;0;0;0)		
	недостатній	(0;1;1;1)	(0;1;1;0)	(0;1;0;1)	(0;1;0;0)		
		недостатній	(0;0;1;1)	(0;0;1;0)	(0;0;0;1)	(0;0;0;0)	

	– Зона I (зона абсолютної безпеки);		– Зона II (зона прийнятної безпеки);
	– Зона III (зона нестійкої безпеки);		– Зона IV (зона низької безпеки);
			– Зона V (зона недопустимої безпеки).

Існуючі відхилення можна виявити шляхом проведення поглиблених досліджень і на основі отриманих даних вжити заходів щодо усунення цієї проблеми.

Значення комплексного показника $K_{nj} = (1;0;1;0), (1;0;0;1), (1;1;0;0), (0;0;1;1), (0;1;1;0), (0;1;0;1)$ відповідає III зоні – зоні нестійкої безпеки, яка вказує на те, що два із складових комплексного показника оцінки рівня еколого-економічної безпеки ЗЕД знаходяться на недостатньому рівні.

Значення комплексного показника $K_{nj} = (1;0;0;0), (0;1;0;0), (0;0;1;0), (0;0;0;1)$ відповідає IV зоні – зоні низької безпеки, яка вказує на те, що три із складових комплексного показника оцінки рівня економічної безпеки ЗЕД перебуває на достатньому рівні.

Значення комплексного показника $K_{nj} = (0;0;0;0)$, відповідає V зоні – зоні неприпустимої безпеки. Рівень еколого-економічної безпеки є недостатнім одночасно по чотирьох складових комплексного показника, тому підприємству необхідно відмовитися від обраної діяльності на обраному ринку та впроваджувати заходи щодо поліпшення стану еколого-економічної безпеки на підприємстві.

Висновки і перспективи подальших наукових розробок. Підводячи підсумок викладених позицій необхідно відзначити, що:

- розроблено методичний підхід до оцінки рівня еколого-економічної безпеки ЗЕД, який базується на формуванні комплексного показника. Даний показник включає значення потенціалу підприємства для ведення ЗЕД, рівень країнового ризику при виході підприємства на зовнішній ринок, рівень ринкових можливостей, а також рівень екологічності, який є одним з основних показників в рамках концепції сталого розвитку;

- запропоновано матрицю зон еколого-економічної безпеки ЗЕД підприємства, яка передбачає виділення п'яти основних зон безпеки, а саме: зона абсолютної безпеки, зона прийнятної безпеки, зона нестійкої безпеки, зона низької безпеки і зона неприпустимої безпеки. При цьому зона абсолютної безпеки вказує на достатність рівня економічної безпеки ЗЕД, при якому підприємство має можливість безпечно займатися ЗЕД, у тому числі з урахуванням впливу на навколишнє середовище.

Подальші дослідження повинні бути спрямовані на розробку та наукове обґрунтування стратегій та інструментів забезпечення достатнього рівня еколого-економічної безпеки підприємства в рамках концепції сталого розвитку.

Література

1. Гранатуров, В. М. Экономический риск: сущность, методы измерения, пути снижения : учебное пособие / В. М. Гранатуров. – М. : Дело и Сервис, 1999. – 112 с.
2. Домашенко, М. Д. Формування показника комплексної оцінки рівня економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності машинобудівних підприємств / М. Д. Домашенко // Вісник Донецького національного університету. – 2011. – Т. 1. (Спецвипуск). – С. 312–314.
3. Донець, Л. І. Економічна безпека підприємства : навч. посібник / Л. І. Донець, Н. В. Ващенко. – К. : ЦУЛ, 2008. – 240 с.
4. Ильяшенко, С. Н. Составляющие экономической безопасности предприятия и подходы к её оценке / С. Н. Ильяшенко // Актуальні проблеми економіки. – 2003. – № 3. – С. 12–19.
5. Квасницька, Р. С. Деякі методичні аспекти формування системи економічної безпеки підприємства / Р. С. Квасницька, І. О. Доценко // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – № 2. – Т. 1. – С. 34–38.

Отримано 27.01.2014 р.

Оценка уровня эколого-экономической безопасности внешнеэкономической деятельности предприятия

**МАРИНА ДМИТРИЕВНА ДОМАШЕНКО^{*},
ВИКТОРИЯ ЮРЬЕВНА ШКОЛА^{**},
ОЛЬГА ВИКТОРОВНА КЛИМЕНКО^{***}**

^{} кандидат экономических наук, ассистент кафедры экономической теории
Сумского государственного университета,
ул. Р.-Корсакова, 2, г. Сумы, 40007, Украина,
тел.: 00-380-95-84-65-399, e-mail: marinka-domashenko@yandex.ru*

*^{**} кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры экономической теории
Сумского государственного университета,
ул. Р.-Корсакова, 2, г. Сумы, 40007, Украина,
тел.: 00-380-99-72-41-732, e-mail: vita_shkola@mail.ru*

*^{***} кандидат экономических наук, старший преподаватель кафедры экономической теории
Сумского государственного университета,
ул. Р.-Корсакова, 2, г. Сумы, 40007, Украина,
тел.: 00-380-99-72-41-732, e-mail: klymenkoolga@rambler.ru*

В статье разработан подход к оценке уровня эколого-экономической безопасности внешнеэкономической деятельности предприятия в рамках концепции устойчивого развития. Данный подход основан на формировании комплексного показателя оценки уровня эколого-экономической безопасности, который учитывает значение потенциала предприятия для ведения внешнеэкономической деятельности, уровень странового риска при выходе на внешний рынок, уровень рыночных возможностей предприятия, который базируется на комплексном изучении системы «товар – рынок – потребитель», а также уровень экологичности внешнеэкономической деятельности. Предложена матрица зон экономической безопасности внешнеэкономической деятельности в рамках концепции устойчивого развития, которая предусматривает выделение пяти основных зон эколого-экономической безопасности и предоставляет возможность наглядно представить значение уровня эколого-экономической безопасности для принятия управленческих решений с целью минимизации эколого-экономических рисков.

Ключевые слова: внешнеэкономическая деятельность, эколого-экономическая безопасность, экономическая безопасность, уровень экологичности, устойчивое развитие.

The Estimation of the Level of Ecological and Economic Security of International Business

MARINA D. DOMASHENKO*,
VIKTORIA Y. SHKOLA**,
OLGA V. KLIMENKO***

*C. Sc. (Economics), Assistant, Department of Economic Theory, Sumy State University,
40007, Sumy, R.-Korsakov Str., 2
phone: 00-380-95-84-65-399, e-mail: marinka-domashenko@yandex.ru

**C. Sc. (Economics), Associate Professor, Department of Economic Theory, Sumy State University,
40007, Sumy, R.-Korsakov Str., 2
phone: 00-380-99-72-41-732, e-mail: vita_shkola@mail.ru

***C. Sc. (Economics), Senior lecturer, Department of Economic Theory, Sumy State University,
40007, Sumy, R.-Korsakov str, 2
phone: 00-380-99-72-41-732, e-mail: klymenkoolga@rambler.ru

Manuscript received 27 January 2014.

The authors have developed the approach to the assessment of ecological and economic security of international business activity within the sustainable development concept in the article. This approach is based on the complex index of ecological and economic security evaluation formation. This index takes into account the value potential of the company for the conduct of foreign economic activity, a level of country risk in entering foreign market, a level of enterprise market opportunities, which is based on a comprehensive study of the "product – market – consumer", and also a level of environmental performance of foreign economic activity. The proposed matrix areas of economic security of foreign economic activity within the sustainable development concept involves the selection of five main areas of ecological and economic security and provides the possibility to visualize the importance of ecological and economic security for management decisions to minimize the environmental and economic risks.

Keywords: foreign economic activity, ecological-economic safety, economic safety, environmental friendliness level, sustainable development.

JEL Codes: F14, F43, Q50, Q51

Tables: 5; *Figure:* 1; *Formulas:* 4; *References:* 5

Language of the article: Ukrainian

References

1. Granaturov, V. M. (1999), *Economic risk: concept and measurement methods, ways to reduce*, Moscow, Delo i Servis. (In Russian)
2. Domashenko, M. D. (2011). "Formation indicator integrated assessment of the level of economic security of the foreign economic activity of the machine-building enterprises," *Visnyk Donetskoho natsionalnoho universytetu*, 1, 312–314. (In Ukrainian)
3. Donets, L. I. (2008), *Economic safety of the enterprise*, Kyiv, CUL. (In Ukrainian)
4. Iliashenko, S. N. (2003), "Components of economic security of the company and approaches to its assessment," *Aktualni problemy ekonomiky*, 3, 12–19. (In Ukrainian)
5. Kvasnitska, R. S. and Dotsenko I. A. (2009), "Some methodological aspects of forming the system of economic security of the enterprise," *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*, 2 (1), 34–38. (In Ukrainian)